

W E E K B L A D

VAN HET

NEDERLANDSCH TIJDSCHRIFT VOOR GENEESKUNDE.

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ TOT BEVORDERING DER
GENEESKUNST.

ONDERWERPEN TER BEHANDELING IN DE DRIE-EN-DERTIGSTE ALGEMEENE VER-
GADERING DER NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ TOT BEVORDERING DER GE-
NEESKUNST, WELKE GEHOUDEN ZAL WORDEN

te Maastricht,

op Maandag en Dinsdag 10 en 11 Juli 1882 1).

*De Leden worden herinnerd aan hunne bevoegdheid om niet slechts de al-
gemeene vergadering bij te wonen, maar aldaar ook deel te nemen aan de
beraadslagingen.*

EERSTE DAG.

De Algemeene Vergadering wordt geopend op Maandag des voormiddags om 9 uren. De orde der werkzaamheden is als volgt:

- I. Openen der Vergadering door den Voorzitter.
- II. Het opnemen der vertegenwoordigde Afdeelingen, van hare Afgevaardigden en van haar aantal stemmen.
- III. Het verslag van den staat en de werkzaamheden der Maatschappij en van hare Afdeelingen door den Secretaris.

1) Het Hoofdbestuur heeft ditmaal, op uitdrukkelijk verzoek van de Afdeeling *Limburg*, afgeweken van de gewoonte, en de Vergadering in plaats van op Woensdag en Donderdag, op Maandag en Dinsdag uitgeschreven.

IV. Verslagen en bespreking van daarin vervatte corollaria of voorstellen
1°. der Commissie voor *Geneeskundige Statistiek*;

Het Hoofdbestuur heeft van de Commissie het volgende voorstel ontvangen:

In antwoord op Uw verzoek om een voorstel voor de aanstaande Algemeene Vergadering in gereedheid te willen brengen, heeft Uwe Commissie de eer dit — onder verwijzing naar haar Rapport, uitgebracht in de laatste Algemeene Vergadering te Zwolle (zie *Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde, Weekblad* van 1 Oct. 1881, bladz. 663) — aldus te formuleeren:

De Algemeene Vergadering acht het wenschelijk, — ten einde tot zuiverder gegevens voor de statistiek te geraken, — aan den Minister van Binnenlandsche Zaken een adres te richten, om te verkrijgen dat er op de maandelijksche sterftelijsten, die aan de geneeskundige ambtenaren worden toegezonden, de letters N. L. worden gevoegd, achter de niet-levensvatbare vruchten, die als levenloos aangegevenen op de lijst voorkomen. De Gemeentebesturen zouden daarbij moeten worden uitgenoodigd om aan den voet van de in te vullen acte van aangifte de vraag: *was de vrucht levensvatbaar?* te doen drukken. Omtrent die levensvatbaarheid beslist de verloskundige of de vroedvrouw, en bij ontstentenis van deze de met den doodschouw belaste geneeskundige. Bij deze beslissing is in acht te nemen, dat vruchten beneden zes maanden gerekend worden niet levensvatbaar te zijn”.

De Commissie voor geneeskundige Statistiek:

H. VAN CAPPELLE.

S. STRATINGH TRESLING, *Secretaris*.

J. TEIXEIRA DE MATTOS.

2°. der Commissie voor *Geneesk. Plaatsbeschrijving en Volksziekten*;

3°. " " " " *Politie en openbare Gezondheidsregeling*;

4°. " " " *Geschiedenis der Geneeskunde*;

5°. der Gecommitteerden voor de *Ethnographie in Nederland*;

6°. van den Algemeenen Secretaris der Commissie voor het onderzoek der volksvoeding in Nederland.

7°. van de Commissie tot bestrijding der syphilis (zie *Tijdschrift voor Geneeskunde*, 1882, blz. 161).

Met het oog op de wijzigingen, die in dit voorstel zouden kunnen aangebracht worden, stelt het Hoofdbestuur voor om in de Algemeene Vergadering geene eindstemming over het ontwerp in zijn geheel te houden, maar na affoop der Vergadering een *eindbesluit* daaromtrent aan de beslissing der Afdeelingen te onderwerpen.

Bovendien wenscht het Hoofdbestuur, met het doel om den geregelden gang der discussie te bevorderen, een praeadvies over dit ontwerp uit te brengen, maar het zou daartoe gaarne vooraf kennis dragen van de amendementen, die sommige Afdeelingen op het door de meerderheid der Commissie voorgestelde ontwerp mochten willen voorstellen. Het verzoekt daarom de Afdeelingen die amendementen vóór den 1sten Juni aan den Hoofdbestuurder-Secretaris te willen

zenden, en is voornemens om aan de Algemeene Vergadering voor te stellen, alleen vóór dien tijd ingezondene amendementen in behandeling te nemen.

8°. van de Commissie voor het onderzoek van den invloed van het klimaat op teringlijders.

V. Wetenschappelijke voordrachten en mededeelingen.

Het Hoofdbestuur verzoekt de Leden, die op de wetenschappelijke vergadering wenschen voordrachten te houden, daarvan zoo mogelijk 14 dagen vooraf, of uiterlijk den dag vóór de vergadering, aan den Hoofdbestuurder-Secretaris bericht te geven. In het eerste geval zal daarvan in het *Tijdschrift voor Geneeskunde* melding gemaakt worden.

De sprekers worden verzocht hunne voordrachten binnen den tijd van 15 minuten te beperken.

Aangekondigde voordrachten:

DR. JUDA: *Over de uitdrukking van de sterkte der brillen in dioptriën.*

J. MENNO HUIZINGA: *Over kindervoeding.*

TWEEDE DAG.

De Vergadering wordt geopend om 9 uren. De orde der Vergadering is als volgt:

I. Rapport van de Commissie voor de *Geldmiddelen.*

II. " " " " " " *Boekerij.*

III. " " " " " " *het Ondersteuningsfonds.*

IV. Behandeling der voorstellen tot vertoogen aan de Regeering omtrent geneeskundige belangen, enz.

A. *Van de Afdeeling Groningen:*

De *Maatschappij* wende zich tot de Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Justitie, met het verzoek, om, ten aanzien van de studie en de praktijk der gerechtelijke geneeskunde hier te lande, één van beiden te willen doen plaats hebben: of bij de tegenwoordige verplichte dienstpraestatie aan de rechterlijke macht van den kant der geneeskundigen, ook een behoorlijk ingericht onderwijs in de gerechtelijke geneeskunde aan elke universiteit met opvolgend examen verplicht te maken; of wel, bij het blijven voortbestaan van de tegenwoordige onvoldoende regeling van het bedoelde onderwijs in ons land, de verplichte dienstpraestatie af te schaffen, ten nutte van goed recht en ten gerieve van de geneeskundigen.

Praeadvies van het Hoofdbestuur. Het Hoofdbestuur acht dit voorstel niet aannemelijk, omdat nog in December 1881 hieromtrent een adres aan de

Regeering gezonden is, en omdat het tweede deel van het voorstel in strijd is met Art. 51 van het *Wetboek van Strafvordering*.

B. *Van de Afdeeling Friesland:*

De *Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst* wende zich tot 'slands Regeering met het verzoek, dat met het oog op de aanstaande herziening der Wet op het Middelbaar Onderwijs, de *gezondheidsleer* in het programma der Hoogere Burgerscholen als leervak worde opgenomen.

Praeadvies van het Hoofdbestuur. Het Hoofdbestuur ontraadt de aanneming van dit voorstel, wegens de groote moeielijkheid om voor dat vak overal waar Hoogere Burgerscholen zijn goede docenten te vinden, en bovendien omdat het de klachten over te groote talrijkheid der leervakken op de tegenwoordige Hoogere Burgerscholen gegrond acht.

C. *Van de Afdeeling 's Hertogenbosch, Breda en Omstreken:*

Het Hoofdbestuur wende zich tot de Hooge Regeering, met het verzoek om den termijn van verjaring, vastgesteld bij Art. 2006 Burgerlijk Wetboek, uit te strekken tot een langeren termijn dan wel van dien van twee jaren: meer bijzonder voor schuldvorderingen wegens gepresteerde genees- en heilkundige diensten.

D. *Van het Hoofdbestuur:*

De Algemeene Vergadering besluite, den in de vergadering van den Geneeskundigen Raad van Gelderland en Utrecht uitgesproken wensch te ondersteunen, dat het onderwijs in gymnastiek op lagere en middelbare scholen voortaan niet meer in de vrije uren, maar dagelijks in de gewone schooluren en tusschen de andere lessen in gegeven worde.

E. *Van het Hoofdbestuur:*

De *Maatschappij* spreke als hare overtuiging uit, dat de overlading met geestelijken arbeid, die bij het Middelbaar Onderwijs, en op niet weinige onzer lagere scholen plaats vindt, een schadelijken invloed op de ontwikkeling van het aankomend geslacht uitoefent.

V. *Behandeling van Voorstellen tot maatschappelijke en wetenschappelijke samenwerking.*

F. *Van de Afdeeling Utrecht:*

De *Maatschappij* stelle een onderzoek in naar de vereischte maatregelen, die behooren beraamd te worden ter voorkoming van de telkens aangevoerde noodzaak, om op exceptioneele wijze te voorzien in de behoefte aan geneeskundige hulp op de Koopvaardijvloot, voor de Marine en in Nederland's overzeesche bezittingen.

Toelichting. Het is noodig, dat van onpartijdige zijde vastgesteld worde wat de rechtmatige eischen zijn, zoo voor civiele als militaire geneeskundigen in de overzeesche bezittingen en dat men deze vergelijke met de thans aangeboden voorwaarden. Indien het gelukken kon in Indië een betrekkelijken overvloed van geneeskundigen te hebben, zou van daar uit wel het best de thans zoo moeielijk te verkrijgen hulp voor de schepen te trekken zijn. Het is toch een erkend feit, dat er groote neiging bestaat om zich na een verblijf in Indië tijdelijk aan het warme klimaat te onttrekken en een bezoek aan het vaderland te brengen.

Door de Regeering worden allerlei middelen beproefd, om door vreemde hulp in de behoefte te voorzien, maar een ernstig onderzoek naar de oorzaken van het gebrek aan geneeskundige hulp en naar de eischen om daarin te voorzien is nog niet in het werk gesteld.

Praeadvies van het Hoofdbestuur. Het Hoofdbestuur stelt voor een stap verder te gaan, en een onderzoek in te stellen naar de wijze waarop voldaan wordt of kan worden aan de behoefte aan geneeskundige hulp, zoowel in Nederland als in de Koloniën, op de Koopvaardijvloot en bij de Marine.

G. *Van de Afdeling Utrecht:*

De *Maatschappij* spreke als haar gevoelen uit, dat zij betreurt de tegenstelling in de bestaande wijze van opleiding van aanstaande student-artsen en student-doctoren. Zij hoopt, dat hierin voorzien worde door aan de Hoogere Burgerschool tot eenige beoefening der klassieke talen gelegenheid te geven en aan de Gymnasia in Afdeling B. de natuurkundige studiën weêr tot hun recht te doen komen.

Toelichting. De opleiding der toekomstige ambtsbroeders is een onderwerp van het hoogste belang voor de geneeskundige maatschappij. Het mag wenschelijk heeten, dat de *Maatschappij* zich rekenschap geve van haar overtuiging omtrent de hier bestaande eischen.

Bij de reeds toegezegde wijziging van de wetten op het Middelbaar Onderwijs en bij de zeker weldra noodig wordende verandering van het programma der Gymnasia zal de gelegenheid zich kunnen voordoen, om van het gevoelen der *Maatschappij* bij de Regeering te doen blijken.

Praeadvies van het Hoofdbestuur. Het Hoofdbestuur meent, dat de tijd nog niet gekomen is om omtrent deze zaak de overtuiging der *Maatschappij* uit te spreken. Die overtuiging is nog niet gevestigd en de gevoelens der geneeskundigen zijn ver van eenstemmig.

H. *Van de Afdeling Utrecht:*

De *Maatschappij* schenke op nieuw haar aandacht aan de vraag, of, en zoo ja, op welke wijze eene internationale regeling van de bevoegdheid tot het uitoefenen der geneeskunde te verkrijgen is.

Toelichting. In de Algemeene Vergadering, gehouden te Tilburg in 1880, werd, op voorstel van het Hoofdbestuur, eene Commissie benoemd om deze zaak te onderzoeken. Mocht het blijken, dat de bedoelde internationale regeling, voorloopig althans, niet verkregen kan worden, dan zou er grond bestaan om de vraag te stellen, of het niet wenschelijk zijn zou in Nederland aan te dringen op liberalere bepalingen ten opzichte van buitenlandsche geneeskundigen, die zich hier te lande zouden willen vestigen.

I. *Van de Afdeeling Leiden:*

De Algemeene Vergadering benoeme eene commissie om de vraag in overweging te nemen, of, en zoo ja, in welken zin de inrichting der Algemeene Vergaderingen wijziging behoeft.

Toelichting. In de Openingsrede der laatste Algemeene Vergadering te Zwolle zijn reeds de verschillende oorzaken besproken, die eene wijziging der Algemeene Vergaderingen wenschelijk maken. Bovendien mag met grond verondersteld worden, dat eene wijziging, waardoor eene vereeniging van natuurkundigen en medici in den geest van de *Versammlung Deutscher Naturforscher und Aerzte* mogelijk werd, ook van niet-medische zijde gunstig zoude worden opgenomen.

K. *Van de Afdeeling Leiden:*

De *Maatschappij* opene een crediet tot hoogstens *f* 200.— voor de *Vereeniging tot bestrijding der kwakzalverij*.

Toelichting. Zal deze vereeniging haar doel bereiken, dan moet zij ruimschoots in de gelegenheid zijn tot gratis verspreiding van het door haar uitgegeven Maandblad. Daardoor kan het gevraagde crediet hoogst nuttig werken. De kosten op zichzelf kunnen slechts een gering bezwaar zijn, als men bedenkt dat onze *Maatschappij* vroeger eene vaste commissie had met een dergelijk doel als de thans bestaande Vereeniging zich voorstelt en toen ook daarvoor een zelfde crediet was toegestaan.

Praeadvies van het Hoofdbestuur. Het Hoofdbestuur ontraadt de aanneming van dit voorstel. Het acht het wenschelijk, dat de *Vereeniging tot bestrijding der kwakzalverij* onafhankelijk blijve van onze *Maatschappij*, om zelfs den schijn te vermijden, alsof zij in het belang der geneeskundigen werkzaam ware, en daarom door onze *Maatschappij* zou gesubsidieerd worden.

L. *Van de Afdeeling Westland:*

De *Maatschappij* benoeme eene Commissie en noodige de *Maatschappij tot bevordering der Pharmacie* uit, eene dergelijke te benoemen, aan welke vereenigd worde opgedragen om, in afwachting van de Internationale Pharmacopoea, eene vergelijkende tabel op te maken, aanwijzende de verschillen in sterkte der onderscheidene heroïsche geneesmid-

delen, in de Pharmacopoeën van naburige en meer verwijderde rijken opgenomen.

De arbeid dier Commissie worde, op nader te bepalen wijze, gepubliceerd en algemeen verkrijgbaar gesteld.

Toelichting. In de Juli-vergadering 1880 van den Geneeskundigen Raad van Gelderland en Utrecht werd besloten: het verzoek tot de Regeering te richten, om eene soortgelijke tabel te doen vervaardigen en uitgeven. De meerderheid ter September-vergadering daaraanvolgende van de Geneeskundige Inspecteurs en adjunct-Inspecteurs, was evenwel van oordeel — hoezeer de wenschelijkheid van het bestaan van eene dergelijke lijst erkennende — dat het opmaken daarvan, een zuiver wetenschappelijke arbeid, niet ligt op den weg der Regeering, maar eerder op dien der *Maatschappijen resp. tot bevordering der Geneeskunst en der Pharmacie*.

Dat Z. Exc. de Minister van Binnenlandsche Zaken zich omtrent dit onderwerp tot de genoemde *Maatschappijen* heeft gericht — gelijk men zoude trachten te bevorderen — is niet gebleken. Intusschen behoeft het betoog noch herinnering, dat uniformiteit van gelijknamige, vooral van gelijknamige sterk werkende geneesmiddelen, of althans juiste, volledige kennis omtrent hunne somtijds zóó zeer en zóó hoogst gevaarlijke uiteenlopende samenstelling in verschillende landen, allerwenschelijkst is, dat onkunde in dit opzicht aan de noodlottigste vergissingen blootstelt. En — terwijl de invoering der Internationale Pharmacopoea zich nog geruimen tijd kan laten wachten — meent daarom de Afdeeling Westland, dat onze *Maatschappij*, gevolg gevende aan haar voorstel, een nuttigen en noodzakelijken arbeid zal verrichten, welke ongetwijfeld tot hare taak en die harer pharmaceutische zuster behoort.

Praeadvies van het Hoofdbestuur. Het Hoofdbestuur herinnert dat eene dergelijke lijst in 1881 gepubliceerd is in het Formularium, door de Rotterdamsche Afdeeling der *Maatschappij voor Pharmacie* uitgegeven.

M. *Van het Hoofdbestuur:*

Het Hoofdbestuur stelt voor, om met het oog op het batig saldo, waarmede de rekening der *Maatschappij* over het afgelopen jaar sluit, en op de klimmende behoefte van het Ondersteuningsfonds, de bijdrage aan dat Fonds uit het batig slot voor dit jaar in plaats van op *f* 200, te bepalen op *f* 400.

N. *Van het Hoofdbestuur:*

Om op de raming voor het jaar 1883 uit te trekken:

- a. Voor elke der vaste Commissiën en voor de bijzondere Gecommitteerden *f* 50 (zie Art. 44 der Wet).
- b. Voor elke Afdeeling, die zulks tot het doen houden van Volksvoorzittingen behoeven en begeeren zal, *f* 25.

- c. Voor den Bibliothecaris tot het in orde houden der Bibliotheek en tevens tot het ter gelegener tijd aankopen van Nederlandsche geneeskundige, klassieke of zeldzame werken en brochures, f 200.
- d. Voor honoraria, uit te keeren voor de Verslagen der Rapporteurs van de vaste Commissiën en der Gecommitteerden, f 200.

VI. De benoeming van vijf leden van het Hoofdbestuur in plaats van de H.H. GUYE, JUDA en ISRAËLS, die wegens het afloopen van hun mandaat aftreden, en van de H.H. EGELING en HUET, die evenzeer aftreden en niet herkiesbaar zijn.

Volgens Art. 24, alinea 2 der Wet stelt het Hoofdbestuur de volgende tweetallen voor:

voor Hoofdbestuurder-Secretaris de H.H. Dr. A. A. G. GUYE en Dr. S. VAN DER HORST;

voor Hoofdbestuurder-Penningmeester de H.H. Dr. M. JUDA en Prof. L. C. VAN GOUDOEVER;

voor Hoofdbestuurder-Bibliothecaris de H.H. Prof. A. H. ISRAËLS en Dr. C. E. DANIELS.

Voor de twee andere vacatures zijn door 15 Afdeelingen voorloopige stemmen uitgebracht op de H.H. Dr. C. VAN DER BOON, te Meppel, 20 stemmen (Amsterdam, Groningen, Leiden, Schiedam, Tiel, Tilburg en Zeeland); Dr. P. K. PEL, te Amsterdam, 5 (Amsterdam); Dr. N. LOBRY DE BRUIJN, te Leeuwarden, 4 (Friesland); Dr. A. MEURSINGE HZN., te Leeuwarden, 4 (Friesland); Dr. W. P. RUIJSCH, te Maastricht, 4 (Schiedam en Tilburg); Dr. A. H. VAN ANDEL, te Zutphen, 3 ('sGravenhage); Dr. B. CARSTEN, te 'sGravenhage, 3 (Dordrecht); Prof. F. C. DONDEERS, te Utrecht, 3 (Rotterdam); Prof. A. P. FOKKER, te Groningen, 3 (Groningen); Dr. M. J. GODEFROI, te 'sHertogenbosch, 3 ('sHertogenbosch-Breda e. O.); Prof. L. C. VAN GOUDOEVER, te Utrecht, 3 (Utrecht); Dr. J. VAN DER HOEVEN, te Rotterdam, 3 (Rotterdam); Prof. J. E. VAN ITERSON, te Leiden, 3 (Utrecht); Dr. J. A. KORTEWEG, te Amsterdam, 3 (Dordrecht); Dr. J. C. DE MAN, te Middelburg, 3 ('sGravenhage); Dr. L. TH. POMPE, te Rosmale, 3 ('sHertogenbosch-Breda e. O.); Dr. J. ZEEMAN, te Amsterdam, 3 (Leiden); Dr. J. J. HOMOET, te Arnhem, 2 (Arnhem); Dr. L. TH. VAN KLEEF, te Maastricht, 2 (Tiel); Prof. F. H. MAC GILLAVRY, te Leiden, 1 (Westland); Dr. C. J. SNIJDERS, te 's Gravesande, 1 (Westland).

N.B. Om tijd te besparen en vergissingen te voorkomen, verzoekt het Hoofdbestuur de H.H. afgevaardigden, om vóór de stemming een nauwkeurig ingevuld en met den naam der afdeeling ondertekend stembriefje gereed te houden, om dit aan de te benoemen stemopnemers ter hand te stellen. Hetzelfde gelieve men in het oog te willen houden bij de volgende benoemingen.

VII. De benoeming van een lid in de Commissie voor Geneeskundige Statistiek. Aftredend lid Dr. I. TEIXEIRA DE MATTOS, nevens wien wordt voorgedragen Dr. L. ALI COHEN.

- VIII. De benoeming van een lid in de Commissie voor Geneeskundige Plaatsbeschrijving en Volksziekten in Nederland. Aftredend lid Dr. w. c. POSTHUMUS MEIJES, nevens wien wordt voorgedragen Dr. d. j. COSTER.
- IX. De benoeming van een lid in de Commissie voor Geneeskundige Politie en Openbare Gezondheidsregeling. Aftredend lid Dr. s. STRATINGH TRESLING, nevens wien wordt voorgedragen Dr. m. IMANS.
- X. De benoeming van twee leden in de Commissie voor Geschiedenis der Geneeskunde in Nederland. Aftredend lid Dr. c. e. DANIELS, nevens wien wordt voorgedragen Dr. j. j. HOMOET. Voor de in de Commissie bestaande vacature draagt de Commissie voor Dr. d. h. ZEEMAN, Off. v. Gez. te Amsterdam.
- XI. De benoeming van een lid in de Commissie voor het Ondersteuningsfonds. Aftredend lid Dr. j. van de MOER, nevens wien wordt voorgedragen Dr. c. j. SNIJDERS, te 's Gravesande.
- XII. De bepaling der plaats waar de vier-en-dertigste Algemeene Vergadering zal gehouden worden.
- XIII. Het sluiten van de Vergadering door den Voorzitter.

Aldus opgemaakt namens het Hoofdbestuur, April 1882.

Dr. A. A. G. GUYE,

Secretaris.

WETENSCHAPPELIJKE MEDEDEELINGEN.

ABSCES IN DE TIBIA. — SENSIBILITAS RECURRENTENS. — Deze twee onderwerpen schijnen niets met elkander gemeen te hebben; tenzij men als zoodanig wil laten gelden dat zij beide tot het gebied der „geneeskundige wetenschap” behooren. Toch geeft een absces in de tibia aan Mr le Professeur RICHET, Chirurg van het Hôtel-Dieu te Parijs, aanleiding om de volgende „énormiteiten” op physiologisch gebied mede te deelen.

Voordat wij die voor de „wetenschappelijkheid” van vele Fransche „celebriteiten” kenschetsende énormiteiten vermelden, moge kort medegedeeld worden wat betrekking heeft op het absces in de tibia. Er kwam een man in het Hôtel-Dieu, met een groot gezwel op één zijner tibiae. Vreeselijke pijnen, welke het leven ondragelijk, allen slaap onmogelijk maakten, deden den lijder smeken om amputatie van het been. Doch Prof. RICHET diagnostiseerde: *beenabsces*, boorde eenige gaten in het tibia-gezwel en had het geluk werkelijk een groote hoeveelheid etter te doen uitvloeien. Als door een tooverslag verdwenen de pijnen van den lijder; en, langzamerhand, genas ook de plaatselijke beenziekte.

Tot dusver heeft het verhaal van het, op zich zelf zeker belangrijke, maar